

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 7. De obligatione ad restitutionem ratione iniustæ acceptionis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

neri in totum vel in partem, secundum tenorem pacti & conventionis ab ipso factæ cum creditore: sique plures vna obligatione obligentur, tanquam fideiussores, quemlibet ipsorum de parte tantum teneri creditori, nisi explicetur singulos in solidum obligari, aut vnus obligationi alterius subscribat, obligando se ad securitatem: quia tunc singuli non minus tenentur in totum, quam si diuersis obligationibus vnus esset sine alio obligatus.

Quintum est: principalem debitorem suo fideiussori teneri in solidum, non tantum de capitali quod pro ipso soluerit, sed etiam de omni damno, quod ex ipsius culpa euenerit ei, propter fideiussionem. Ita expresse statuitur in cap. Peruenit, De fideiussoribus. Addita hac ratione, quod non conueniat vt quis dispendium patiarur: vnde videtur premium meruisse. Illud autem de quo in verbo Fideiussor quæst. 13. disputat Syluester. An debitor ipse principalis vsuras, quas pro ipso fideiussor soluit, debeat et restituere Petrus à Nauar. sub finem dabit sextæ, soluit quoad forum conscientie. Inquiens teneri si soluerit principali ipso sciente & consentiente: non item si absque voluntate ipsius saltem implicita. Cætera de fideiussore in particulari, vide apud Syluestrum in eodẽ verbo Fideiussor.

Sextum est, hæredem siue filium sit siue alius teneri ad soluenda omnia debita illius: cuius hæreditatem adiit: sique plures sint hæredes, regulariter vnumque inque eorum teneri solum pro hæreditaria parte, quæ illi contingit: ex Syluestro in verbo Hæreditas 3. quæst. 11. Vbi notat id fallere in septem casibus: de quibus ipse videri potest; vt in eodem verbo, de alijs quæ pertinent ad hanc hæredum obligationem.

Tantum addemus pro praxi ordinaria quod Petrus à Nauar. docet in sequen. dubit. 7. hæredem in conscientia teneri quamprimum potest soluere debita sui patris, vel alterius in cuius bonis hæreditario iure succedit: nec posse solutionem differre cum datur commoditas illius faciendæ, quia furtum est, inuito domino alienum retinere: ita vt dilatio solutionis non sit in arbitrio hæredis, sicut nec fuit in arbitrio principalis debitoris.

Addè ex eodem; de legatis esse quoad conscientiam, idem dicendum quod dictum est de debitis: quamprimum, inquam, potest commode, soluenda esse, cum & ipsa sint debita quædam: ideoque soluenda sine mora; maxime, si res legata, in patrimonio sit testatoris: quo casu statim adita hæreditate, transit in legatarium. De qua re ex Panormit. Sylu. in ver. Testamentum 2. quæst. 6.

Qui in sequen. quæst. nona sub finem monet, quod obseruatione dignum est, hæredes & executores, peccare mortaliter per dilationem, præsertim magnam, executionis elemosinarum seu legatorum. A quo peccato incommoditas citius exequendi, non excuset ipsos: nocentem quæ scilicet notabile inde proneniens ei defuncto, qui tale quid fieri mandauit pro animæ suæ refrigerio. Nam que ita mandasse non secuta executione, sine vlla mandantis culpa, potest quidem, ex D. Thoma quodlibet 6. art. 13. prodesse ei ad meritum: quoniam meritum ex voluntate dependet: non tamen ad satisfactionem seu relaxationem pœnæ suis peccatis adhuc debita: quia deest suffragium per quod ab ipsa pœna subleuetur. Addit Syluester in confirmationem quod in cap. Qui obligationes, & duobus sequentibus 13. quæst. 2. tales dilatores subeantur excommunicati: & dicantur necatores pauperum, ac infideles ab Ecclesia abiiciendi. Et certe cum huiusmodi legata retinere sacrilegium sit: non potestis à peccato mortali excusari, qui exponit se periculo tanti criminis committendi: vt merito censetur quis exponere se per dictam magnam dilationem; ex qua omisso adimpletionis nata est sequi, aut per obliuionem, aut per aliquod infirmitatis, aut paupertatis, aut mortis superuenientis impedimentum, aut etiam per negligentiam, quæ senescente rei memoria crescere solet.

De illa autem dubitatione trita. An hæres teneatur soluere debita, si semel accepta hæreditate, ea non sit sufficiens: in vtramque partem authoribus, & rationibus prius propositis Petrus à Nauar. in cit. par. 2. dubit. 9. bene statuit non teneri: quia iustitia non est, vt quis ex beneficio, & sine sua vlla culpa, damnum incurrat: hæreditas autem beneficium est, ita

vt hæredes, non ad damna, sed ad commoda & emolumenta vocari censentur.

Huc referri possunt dubitationes. Quomodo ad restitutionem teneantur participantes in contractu societatis. Quomodo pater teneatur ex contractu filij. Quomodo dominus ex contractu serui aut gestoris suorum negotiorum: aut mercator ex contractu proxenete seu mediatoris. De quibus sufficit monere in præsentiatum, quod teneantur quando contractus initus fuerit de consensu ipsorum, aut in eorumdem vtilitatem. Videri potest Syluester in verbo Restitutio 3. quæst. 11.

CAPVT VII.

De obligatione ad restitutionem ratione iniustæ acceptionis.

SVMMARIVM.

63 Obligatus ad restitutionem ratione iniustæ acceptionis debet eandem rem numero cum fructibus reddere.

64 Quæ obligatio extenditur non modo ad hæredes ipsius & fideiussores: sed etiam ad omnes participantes in eo crimine.

65 Obligatio ad restitutionem non oritur ex alterius virtute, quam iniustæ violatione, siue mortali, siue etiam veniali.

66 Debitum tamen ex alia virtute perinde soluendum est ac debitum ex iniustitia cum aliquo tamen discrimine.

67 Eiusdem discriminis ratio.

DVæ quoque sunt generales regulæ ex quibus fieri potest iudicium de obligatione ad restitutionem ratione iniustæ acceptionis; per furtum scilicet, rapinam, aut contractum aliquem iniustum.

Prior est: Qui ad restitutionem tenetur ratione iniustæ acceptionis obligatur eandem rem: restituere cum suis fructibus, si illam habeat: sin minus, pretium, valoremve illius & fructuum, ac omne damnum quod ex illius carentia dominus passus est. Ratio est, quia in his omnibus ius proximi læsit contra commutatiuam iustitiam, secundum quam vt æquitas seruetur omne damnum proximo illatum debet restitutione reparari; iuxta antedicta in principio præcedentis cap. primi.

Aduerte autem regulam hanc locum habere etiam si non præcesserit quidem iniusta acceptio: sed nihilominus iniustæ retinetur alienum ex iniustitia alteri debitum: vt cum non soluitur quod debetur ex iusto contractu, aut ratione obsequij cui debetur merces. Nisi quod ad litum multitudinem vitandam, prout notat Molina De iust. & iure tract. 2. disp. 7. 2. 4. nu. 3. iure ciuili quoad emptionem & venditionem, quæ frequentiores sunt, constitutum sit vt venditor ob moram culpabilem in tradenda re vendita, & emptor in soluendo pretio rei traditæ, teneatur solummodo de interesse intrinseco: quod est, venditorem ob talem moram, teneri refundere emptori quidquid res empta, aut fructus eius minus valent quam valebant cum debebant restitui: & emptorem restituere venditori omnem fructum quem perceperit, aut percipere poterit, si negligens non fuisset; non autem refundere lucrum quod alter fecisset negotiando tali re: aut damnum in quod non incurrit habendo eam.

Posterior regula est: Quando obligatio ad restitutionem nascitur ex iniusta acceptione, obligatur non tantum is qui causa est principalis talis acceptionis, atque hæredes ipsius, & fideiussores: sed etiam omnes alij qui participant in eo crimine. Nam ratio dicit obligationem restituendi maiorem esse ob iniustam, quam ob iustam acceptionem: atque eum qui participat in crimine, sicut eidem culpa, ita & eidem pœnæ cum principali criminoso subiici. Pro quo aperte facit quod in cap. 1. Epist. ad Rom. digni morte dicuntur non tantum qui scelera ibi numerata faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Vnde haberi dictam in cap. Notum, 2. quæst. 1. facientem & consentientem par pœna constringit; significatur in cap. 1. De officio Iudicis deleg. cum dicitur: Agentes & consentientes pari pœna scripturæ testimonio puniuntur. In quam receptissimam sententiam plura videri possunt apud Couar. ad regulam

Peccatum par. 2. §. 12.

Explicatio difficultatis, An ex alio peccato quam iniustitia oriatur proposita obligatio.

65. Notandum est primo verari in controuersia, an ex transgressione virtutum aliarum, quam iustitiae incuratur obligatio ad restitutionem. De qua re in vtramque partem Petrus à Nauarra lib. 2. *De restit. cap. 1. diff. 11. 3.* plures auctores & rationes adfert. Sufficiet autem id dixisse quod idem auctor probabilius iudicat: restitutionis, inquam, obligationem incurri tantum ex iustitiae transgressione. Cum enim restitutio actus sit iustitiae, quo debitum alteri, reducitur ad aequalitatem ex contraria inaequalitate: certe vbi iustitia non fuerit violata, non est locus restitutioni. Accedit quod talis obligatio non incuratur quando proximo nullum inferatur damnum: hoc autem non inferatur, nisi aut actu positivo, contra iustitiam scilicet vsurpando sibi rem alienam, vel eam destrucendo, vt v.g. *incendendo domum*: aut certe actu negativo, contra iustitiam omitendo facere id quod damnum impediri potuit & debuit: vt cum quis videns aliena bona diripi non impedit cum potest & tenetur: de quo constabit plenius per post dicenda de non impediendo iniustam acceptionem.

Notandum est secundo, non tantum ex iniustitia mortali commissa in re notabili, sed etiam ex veniali commissa in re parui momenti, nasci obligationem ad restitutionem ratione iniustae acceptionis. Nam praecipuo, Non furtum facies, repugnat quoque iniusta parua rei acceptio inuito domino, licet cum excusatione à peccato mortali ob materiae paruitatem. Sic ergo qui furatus est rem aliquam modicam, vt peccauit venialiter iniuste agendo: ita tenetur ad illius restitutionem sub peccato veniali, quemadmodum expressit Petrus à Nauarra in lib. 2. *De restit. cap. primo, numero. 48.*

66. Notandum est tertio, quod habes in preced. num. 18. idem auctor, perinde obligationem esse soluendi rem debitam ex virtute diuersa à iustitia, ac soluendi debitum ex ipsa iustitia: vt v.g. soluendi elemosynam aliuve auxilium ex charitate debi- um extreme, vel grauius indigenti, aut pecuniam aliudve pretio aestimabile debitum ex religione ratione voti vel iuramenti. Ratio est, quia tam praecipuum charitatis, aut Religionis, quam iustitiae, ligat conscientiam, ita vt non implere illud cum teneris & potes, perinde sit peccatum ac non implere praecipuum iustitiae: immo sit malus peccatum sicut charitas religioque quibus debitum Deo redditur, sunt virtutes praestantiores & magis necessariae, quam iustitia qua debitum redditur proximo.

Discrimen igitur inter iustitiam & alias virtutes, quoad id de quo agimus: in eo tantum est: quod non soluens debitum ex iustitia, teneatur damnum ex non solutione secutum rescire: secutum vero ex non solutione eius quod ex virtute diuersa à iustitia debetur, rescire non teneatur ille qui non soluit. Sicque verum est quod ait Medina in *Cod. De rebus restit. quass. 9.* eum qui non subuenit extreme indigenti, grauius peccare quidem transgressione praecipui charitatis: non teneri tamen cessante ea necessitate, id restituere, quod tunc largiri debuerat, aut rescire damnum cuius talis omisso occasione dedit; vt si pauper ideo membrum aliquod amisit, aut grauem aliquem morbum inde contraxit.

67. Si quaeras rationem talis discriminis, Petrus à Nauarra in *preced. num. 15.* hanc adhibet: quod iustitia per se ac directe versetur circa commutationem rerum temporalium pretio aestimabilium: inclinando ad seruandam aequalitatem inter datum & acceptum: vnde fit, vt qui eam transgreditur, praeter peccatum quod committit, maneat ex inclinatione talis virtutis obligatus ad restitutionem eius, per quod reparanda est eiusmodi inaequalitas. Caeterae autem virtutes cum non versentur directe in aequalitate bonorum temporalium seruanda: sed in aliquo alio: charitas in Deo diligendo, & religio in eo colendo: fit vt si ex talium virtutum transgressione proximus damnum incurrat, non sit necesse ex earundem inclinatione illud rependere; ita vt peccetur quidem grauius tali transgressione, sed sine obligatione ad restitutionem damni ex ea secuti: cum caeterarum virtutum leges, eam non inducant, sicut lex iustitiae inducit.

CAPVT VIII.

De obligatione ad restitutionem ratione damni iniuste illati rebus proximis, earum destructione.

S V M M A R I V M.

68. Qui sine dolo & culpa delicto suo, damnum rebus proximis intulit, ad restitutionem non tenetur.
69. Nec item qui intulit quidem cum culpa sed sine delicto & peccato.
70. Immo cum peccato quidem, sed ex quo opus damnosum non prouenit.
71. Ex culpa cum delicto, nascitur obligatio ad restitutionem.
72. Etiam si culpa videatur leuissima, dolo interueniens inducit obligationem ad restitutionem.
73. Ad restitutionem in solidum tenetur quidem is qui ex lata culpa damnum intulit, non autem is qui tantum ex leui, aut leuissima.
74. An idem ad aliquid tenetur.
75. Modi quibus contingere potest, vt quis per aliquid suum, det proximo damnum cum obligatione ad restitutionem.
76. Quando contingat talis obligatio, & ad quid sit.
77. Tres conditiones requisitae vt columbaria sint licita.
78. Ratio qua docentur licita esse.
79. Solutio contrariarum.
80. Occidentes columbas quando teneantur, aut non teneantur ad restitutionem.

VT ex vsurpatione sic ex destructione iniusta, seu damno illato rei alienae, nascitur obligatio ad restitutionem huc spectans tanquam nata ex quasi acceptione iniusta. Ac constat quidem nasci cum illatio damni fuerit cum dolo seu intentione nocendi: sed aliqua difficultas est quatenus idem vsuueniat, cum dolo absit Pro qua minuenda tradendae sunt aliquot regulae: praemittendo eis. Tum quod absente dolo ab illatione damni, culpa adesse potest; idque nonnumquam cum delicto, nonnumquam sine eo. Tum quod possit abesse ab eadem illatione non tantum dolo, sed etiam culpa ac delicto, vt in casu fortuito. Aduerte vero sermo nem esse de culpa iuridica quae superius num. 17. distincta est in latam, leuem, & leuissimam: idemque est ac imprudentia in non prauidendo, aut negligentia in non euitando, damnum proximi, quod prauideri, & euitari debuit. Delicti vero nomine intellige opus omne, quo opera datur rei illicita: vt si quis equo uectus illum calcibus vrgens ad consequendum inimicum quem occidat, proterat alterius pecudem: vel alienam stipulam incendens, ignis latius peragatus fetgetes comburat, vel volens alienum equum vulnerare eum occidat.

Prima autem regula est, ad nullam restitutionem teneri, neque in foro externo, neque in interno, eum qui absque dolo, & vlla sua culpa vel delicto damnum alteri intulit. Id enim habetur ex cap. finali, De iniuriis: & ex lege 5. ff. ad legem Aquiliae. Et confirmatur ratione: quia sicut poenitentia, quae supra natura est peccati recompensatiua, non habet locum in eo qui nunquam peccauit: ita restitutio, quae est iniustitiae commissae compensatiua, locum non habet nisi vbi virtus iustitiae laesa est. At in proposito casu nulla iniustitia commissa est. Haec enim cum sit peccatum, non potest esse cum bona fide, & diligentia sufficienti: potissimum, quando de damno illato dominus iniustus non est, aut certe non est rationabiliter: vt merito censetur non esse in proposito casu: in quo damnum vitare fuit impossibile: contraque rationem est omnino, ab aliquo exigere impossibile. Neque dici potest, nihil referre quo quisque sit animo dummodo actione exteriori damnum intulerit. Dicendum enim alioqui esset, quod Iudex fontem inculpabiliter occidens puniendo; aut priuatus de defendendo, teneatur ad restitutionem damni, quod iniuste inferit: perinde ac si inferret iniuste: quod absurdum est.

69. Secunda regula est, Eum qui absque dolo quidem sed cum aliqua sua culpa iuridica damnum intulit (etiam si plerumque in foro externo condemnatur ob praesumptiones ex circumstantijs, & ne detur locus fraudibus & iniurijs) in foro conscientiae ad nullam restitutionem teneri, si culpa ipsa